

Δεκαεπτά χρόνια ανελλιπώς, και κόντρα στα πενιχρά οικονομικά μέσα, ο Γιώργος Χουρμουζιάδης και η ομάδα του καταθέτουν ψυχή στην ανασκαφή του οικισμού της νεότερης νεολιθικής περιόδου στο Δισπηλιό, έναν από τους σημαντικότερους και παλαιότερους της Ευρώπης.

Κάθε χρόνο έρχονται στο φως ολοένα και περισσότερα εντυπωσιακά στοιχεία.

Ανάλογα με αυτά που θα παρουσιάσει ο κ. Χουρμουζιάδης στο συνέδριο του 2010 για το αρχαιολογικό έργο σε Μακεδονία και Θράκη (ΑΕΜΘ) και αφορούν την περίεργη γραφή με χαράγματα, προγενέστερη της Γραμμικής Α'. Αρχικά εντοπίστηκε σε μια ξύλινη πινακίδα (βρέθηκε το 1993 και χρονολογήθηκε στα 5260 π.Χ.) και τώρα οι αρχαιολόγοι οδηγούνται ολοένα και πιο πολύ στο συμπέρασμα ότι αυτό που βρίσκουν σε αγγεία δεν είναι διακόσμηση, αλλά η γραφή της εποχής (5500 έως 3500 π.Χ.)

Συναντήσαμε τον κ. Χουρμουζιάδη ένα πρωινό στα εργαστήρια της αποθήκης κοντά στην ανασκαφή, ανάμεσα σε αγγεία, ειδώλια και πλήθος κεραμικών. Με τον απολαυστικό του τρόπο (ένα μείγμα σοφίας και κατανοητής αφήγησης διανθισμένης με χιούμορ), μας μίλησε για τα νέα ευρήματα, αλλά και για την ανάγκη δημιουργίας μουσείου.

Ας ξεκινήσουμε από τα νεότερα στοιχεία, κ. Χουρμουζιάδη. Έχουμε επιπλέον γραπτές μαρτυρίες; □ Ναι, και θα κάνω μια ανακοίνωση για αυτό στο επόμενο ΑΕΜΘ.

Πιστεύω ότι έχουμε σε αρκετά αγγεία χαράγματα τα οποία πρέπει τελικά να είναι γραφή και όχι διακοσμητικά θέματα, όπως θεωρούσαμε μέχρι σήμερα. Πρόκειται για ένα συνδυασμό γραμμών, σύμβολα επικοινωνιακά. Για παράδειγμα, τρεις γραμμές μπορεί να σημαίνει ότι έχω τρία βόδια! Η μπορεί να φανερώνουν τον ιδιοκτήτη ή τον κατασκευαστή του αγγείου. Πάντως, για να καταλάβουμε τη γραφή της προϊστορίας πρέπει να απαλλαγούμε από αυτή τη σχολαστική άποψη ότι γραφή σημαίνει γράμματα, στίξη, πνεύματα. Η γραφή είναι μια σειρά συμβόλων που μεταδίδει ένα μήνυμα. Ξέρετε, όταν βρήκαμε την ξύλινη πινακίδα -δυστυχώς έχει υποστεί καταστροφές, γιατί όταν το ξύλο βγει από το χώρο που έζησε, το "χάνεις"- κάποιοι είπαν ότι αυτά τα σημάδια είναι από σκουλήκια! Και εμείς είπαμε, τότε είναι πολύ σημαντικό το εύρημα γιατί βρήκαμε το πρώτο μορφωμένο σκουλήκι! (γέλια).

Μπορεί να αποκρυπτογραφηθεί αυτή η γραφή; Όχι, δυστυχώς.

Παράλληλα όμως προσπαθείτε να "αποκρυπτογραφήσετε" κάποιες ταφές που είναι περίεργες. Ναι. Στο παρελθόν βρήκαμε δύο παιδικές ταφές με έναν τρόπο περίεργο. Εκτός από σκελετούς υπήρχαν και κάνα δυο αγγεία με κόκαλα μέσα. Οπότε φαίνεται ότι ήταν μια θέση, όχι νεκροταφείο. Είναι μια θεωρία που την είχα κι εγώ από παλιά, πως όταν πέθαινε ένα παιδί πρέπει να το έθαβαν μέσα στο σπίτι! Σαν να έπρεπε να έχει τη θέση του στην οικογένεια. Γενικώς το θέμα των ταφών της προϊστορίας είναι ένα πρόβλημα για την Ελλάδα. Η προϊστορική Ελλάδα σκάβεται από τις αρχές του 20ού αιώνα και είναι ζήτημα αν έχουμε βρει 20 νεολιθικές ταφές, ενώ μόνο στη Βάρνα οι Βούλγαροι έχουν βρει 800.

Μοιάζει μακάβριο να υπήρχε ταφή μέσα στο σπίτι. Όχι, δεν ήταν. Έκαναν ανακομιδή. Μάζευαν τα κρανία και τα έβαζαν κάτω από τις εστίες. Μερικοί πιστεύουν ότι τους έτρωγαν κιόλας.

Κανιβαλισμός; Όχι ακριβώς. Οικονομική κρίση (γέλια).

Μάλιστα! Η ανασκαφή αυτή τη στιγμή τι περιλαμβάνει; Κάθε μέρα μπορεί να βρεις ένα αντικείμενο που σου αλλάζει την εικόνα που είχες μέχρι χτες. Εγώ είμαι από αυτούς που πιστεύουν ότι μια ανασκαφή από ένα σημείο και έπειτα επαναλαμβάνεται. Γι' αυτό εδώ και τρία χρόνια εστιάζουμε στον εκπαιδευτικό χαρακτήρα της ανασκαφής. Κάθε χρόνο το καλοκαίρι λειτουργεί ένα ανασκαφικό διδασκαλείο. Έρχονται φοιτητές από όλη την Ελλάδα, στους οποίους διδάσκουν γύρω στους 15 καθηγητές από όλη την Ελλάδα. Φέτος είχαμε 35 φοιτητές, οι οποίοι έρχονται, μένουν εδώ και ανακαλύπτουν ότι η ανασκαφή εκτός από τα ευρήματα παράγει και σκέψη. Πολύς κόσμος νομίζει ότι η ανασκαφή είναι μόνο μια προσπάθεια για να βρούμε ευρήματα, αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Υπάρχει μια αλυσίδα επίπονων πραγμάτων: συλλογή, συντήρηση, φωτογράφιση, σχεδίαση, μελέτη, δημοσίευση. Η ανασκαφή δεν τελειώνει.

Και εσείς είστε εδώ συστηματικά από το 1992. Ναι. Μια ανασκαφή που εντάχθηκε στο ΑΠΘ και με έναν όρο περίεργο, που είχα ζητήσει εγώ να υπάρχει: δεν χρηματοδοτείται από το ΑΠΘ, όπως τα έργα στην Πέλλα, στη Βεργίνα, στους Φιλίππους, στην Τούμπα.

Γιατί το ζητήσατε αυτό; Γιατί υπήρχε περίπτωση να πούνε, "κι άλλη προϊστορική

ανασκαφή;”. Υπάρχει αυτό το συνήθειο...

Είναι σημαντική όμως. Σημαντική, γιατί είναι ο πρώτος λιμναίος οικισμός που σκάβεται στην Ελλάδα. Είναι βέβαια και το υλικό σημαντικό, διότι είναι το πρώτο υλικό ενός πολιτισμού του νερού, που είχε μια σχέση αρκετά υψηλού επιπέδου με τα πράγματα. Π.χ. έχουμε αγγεία με μια άκρως καλλιτεχνική έκφραση. Ειδώλια, εργαλεία, αντικείμενα που έχουν σχέση με μια περιοχή της ανθρώπινης ζωής που θα λέγαμε ιδεολογική. Έχουμε φλογέρες, που σημαίνει ότι κάποιοι έπαιζαν μουσική και ότι κάποιοι τους άκουγαν. Καμιά φορά σκέφτομαι, αυτός ο άνθρωπος που ήταν μέσα στη λάσπη, την αρρώστια, την πείνα ενδεχομένως, έχει φτιάξει τόσα όμορφα πράγματα; Είναι σίγουρα ένας κόσμος που δεν τον έχουμε μάθει ακόμη καλά. Ήταν μια εποχή που ο πολύς κόσμος τη θεωρεί εποχή βαρβαρότητας, αλλά δεν ήταν έτσι, καθόλου! Ήταν μια εποχή επινοήσεων πολύ σημαντικών πραγμάτων για τη ζωή του ανθρώπου. Το βασικότερο στοιχείο που τους έδινε αυτό τον χαρακτήρα ήταν νομίζω η σχέση τους με το περιβάλλον. Είχαν μια δημιουργική και όχι ληστρική σχέση με το περιβάλλον. Δεν το κατέστρεφαν.

Αυτός ο χώρος πόσο ακόμη έχει να ανασκαφεί; Δεν τελειώνει ποτέ. Μιλάμε για ένα χώρο που άφησε κατάλοιπα για περίπου 4.000-5.000 χρόνια. Σκεφτείτε πως έχουμε δύο χρόνια τώρα που βρίσκουμε μυκηναϊκά όστρακα, που σημαίνει ότι είχαμε μυκηναϊκό πολιτισμό. Κακώς θεωρούμε ότι ο μυκηναϊκός πολιτισμός ήταν μόνο τα ανάκτορα της Αργολίδας. Ήταν και εδώ, γηγενής, χωρίς χρυσοφόρα ευρήματα. Μάλιστα μερικοί συνάδελφοι που είναι ειδικοί σ’ αυτή την εποχή επιμένουν ότι το τείχος τριγύρω από τον οικισμό, που ως τώρα πιστεύαμε ότι είναι του 4ου π.Χ. αιώνα, πρέπει να είναι μυκηναϊκό, γιατί έχει έναν κυκλώπειο τρόπο.

ΕΝ ΑΝΑΜΟΝΗ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Χρόνια τώρα ο κ. Χουρμουζιάδης παλεύει για τη δημιουργία μουσείου στην περιοχή. Τι γίνεται αλήθεια μ’ αυτό το θέμα, και επιπλέον τι γίνεται με τη χρηματοδότηση από πλευράς υπουργείου Πολιτισμού; “Η απάντηση είναι ‘ωχ, βαχ, ωχ’, σαν τη γραφή μ’ αυτές τις γραμμές” δήλωσε ο ίδιος χαριτολογώντας. “Μέχρι τώρα ήμασταν ενταγμένοι στο Γ’ ΚΠΣ με το πρόγραμμα Ανασκαφικό Πάρκο. Έχουμε μόνο μια βοήθεια από τον νομάρχη, κάτι μικροποσά βέβαια. Ο δήμος δεν μπορεί να βοηθήσει, οι τοπικές κοινωνίες δεν έχουν χρήματα και άλλους σπόνσορες δεν έχουμε”.

Επί υπουργίας Αντώνη Σαμαρά ήταν σίγουρο ότι το θέμα του Μουσείου θα ενταχθεί στο ΕΣΠΑ. “Είχε ήδη προεγκριθεί από το ΥΠΠΟ και μάλιστα είχε υπολογιστεί και το ποσό, γύρω στο 1 εκατομμύριο ευρώ. Ελπίζω η καινούργια κατάσταση να μη το αναιρέσει αυτό. Υπάρχει μελέτη, οικόπεδο (πλάι στην ανασκαφή), προϋπολογισμός, μουσειολογική μελέτη, άρα είναι μια δουλειά ώριμη”, συμπλήρωσε.

Πηγή: Μακεδονία